

ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЛІЦЕЮ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Олена Горошкіна (Інститут педагогіки НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник)

Упровадження компетентнісного підходу в освітній процес закладів загальної середньої освіти зорієнтовано на формування предметної і ключових компетентностей учнів. Попри значну кількість праць, присвячених різним аспектам реалізації компетентнісного підходу, розробленню авторських методик формування тієї чи тієї компетентності (В. Александрова, Т. Груба, Т. Гульчук, В. Зінченко, Т. Кушнір, Л. Мамчур, Н. Перхайло та ін.), не втрачає актуальності проблема формування предметної компетентності учнів на уроках української мови.

Наша наукова позиція ґрунтується на врахуванні психологічних досліджень, згідно з якими компетентність є особистісною характеристикою учня, що має п'ятикомпонентну структуру: 1) знання змісту компетентності; 2) досвід застосування знань у діяльності; 3) ціннісно-смісловне ставлення до змісту компетентності, що стає з огляду на це важливим для людини; 4) емоційно-вольове регулювання прояву компетентності в діяльності; 5) мобілізаційна готовність, занурення в діяльність [1, с. 4-5].

Не вдаючись до дискусій, спираючись на окреслену структуру, пропонуємо таке визначення *предметної компетентності з української мови*: це системне особистісне утворення, в якому інтегровано знання української мови, володіння мовними засобами в різноманітних навчальних і життєвих ситуаціях, мовна стійкість, комунікативно-мовний досвід учня, усвідомлення й сприймання ним ціннісних орієнтацій, прагнення до мовленнєвого самовдосконалення.

Провідним засобом формування предметної компетентності учнів вважаємо текст. У Пояснювальній записці до чинної програми з української мови акцентовано, що «Текст настільки універсальний засіб, що може бути застосований на

різних уроках, сприяти реалізації багатьох методів навчання, усіх поставлених цілей на уроці» [2, с. 5].

Лінгводидактами докладно описано способи роботи з текстами різної жанрово-стильової належності на уроках української мови. Текст посідає провідне місце в структурі сучасних підручників, побудованих на засадах текстоцентричного підходу, водночас спостерігаємо, що деякі вчителі вважають маркером інноваційності підручника для учнів старших класів наявність у ньому не текстів, а тестів. На нашу думку, це суперечить ідеям компетентнісного підходу, оскільки тести є засобом контролю сформованості одного зі складників предметної компетентності (знанневого).

Підтримуємо думку науковців, які вважають провідним засобом формування предметної і ключових компетентностей текст, передусім художній, що створює в учнів під час роботи з ним відчуття естетичної насолоди, реалізує естетичну функцію української мови. Художній текст сприяє збагаченню словникового запасу учнів певними мовними одиницями (власне українською лексикою, фразеологізмами, синонімами, тропами). Уривки художніх творів, що застосовують як матеріал для вправ, спонукають учнів успішно взаємодіяти у процесі розв'язання типових для віку життєвих проблем, адже учень аналізує різні ситуації мовлення, висловлює власне ставлення до подій або вчинків, виділяє учасників спілкування, визначає їхні наміри; висловлює адекватні почуття і враження від почутого й прочитаного; засвоює морально-етичні й психологічні принципи спілкування і співпраці тощо.

Отже, використання художнього тексту забезпечує створення сприятливого емоційного тла уроку, що сприяє формуванню компетентного мовця.

Література

1. **Осваиваем** социальные компетентности / под ред. И.А. Зимней. М.: МПСИ; Воронеж : МОДЭК, 2011. 592 с. 2. **Українська мова**. 1--11 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарту [Електронний ресурс].

– Режим доступу: <https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58800/>.